

uce, souboru mediálních prezentací, které umožňují zpestření výukové metody, což dnes běžně děje. Dnes je to tak, že než se něco stačí popsat, již je to v běhu a vzápětí se to stává minulostí: to dokládá důležitost tohoto kompendia, zároveň však ukazuje na to, že v blízké budoucnosti může být zase jinak a také to, že očekávané radikální kroky bývají často ještě radikálnější, ale také, že radikální být vůbec nemusí: i resistance, zpětná vazba, regres jsou přirozenou součástí vývoje a dějiny staré i novější jsou toho svědky.

Studie D. Bíny a jeho kolektivu je typickou multidisciplinární prací zasahující do mediálních studií, teorie komunikace a sémiotiky a také do pedagogických a filologických disciplín. Je to ukázka toho, že nové věci vskutku vznikají na hranách oborů, ale také toho, že tyto nové sféry, nové obory a oborové průsečíky zatím ještě hledají svou relativně ustálenou podobu: interdisciplinaritu již našly, neboť z ní vyšly, nyní zase hledají disciplinaritu, tj. vlastní pevnou identitu.

Druhá knížka, vlastně eseje, jež se podle starých filozofů nazývá „traktátem“ zaujme již jazykem i tím, že s jazykem se tu pracuje a že promluva je chápána jako něco v tomto světě velmi podstatného. Autor koncipuje řečové chování, resp. definuje výchovu jako podporu výřečnosti – „tělo máme, řeč jsme“ (s. 9). Lze souhlasit, že „vědět je umět říci“, že „vidíme věty, cítíme věty, konáme věty“, že „řeč vládne“. Že ve světě jde o boj o moc hraním her. Naopak text je pro něho v soumraku. Bínovo vyzvání k radosti z růstu je pochopitelné, ale stejně jeho strategie vyvolává otázky: ta největší se týká smyslu takové činnosti a jejího přesahu. Explicit jeho textu je spíše hrozivý než radostný: je dobře podpořit pospolitost milovníků řeči proti logofágům, ale neustálá lstivost, kterou nám autor radí, „přihrávky do běhu“, nové vrhání do nových figur-experimentů, jako by nepočítalo s nutností zastavení a kontemplace, ponoření do sebe i do druhých. Nevím, jestli jsou to účinné prostředky záchrany světa, po níž autor volá.

Vzal bych proto z jeho eseje voluntaristicky, co je podstatné pro mě: to je podle mého soudu pěstování jazyka jako řeči, ale i jako textu (ostatně dnes je svět jedním velkým textem), zdůraznění řeči jako hybatelky světa, jako alfy a omegy, nikoli jako „servisu“, tedy služebné sféry jiným, konjunkturálním oborům, docenění minuciózní a neefektivní práce s jazykem od prvních slůvek po artefakty a docenění pěstění tohoto statku a umění, jak s ním pracovat. Z tohoto hlediska jsou obě knížky potřebné nejen pro filology.

*Ivo Pospíšil*

### **Vítaná (stredo)európskosť a kontextualita brnenského zborníka**

**Karel Krejčí a evropské myšlení.** Slavistická společnost Franka Wolmana, Brno, 2006.

S menom českého literárneho vedca **Karla Krejčího** (1904-1979) sa spájajú najmä výskumy a vedecké práce v oblasti literárnej komparistiky, literárnej histórie, genológie, bohemistiky a polonistiky. Krejčí významne ovplyvnil česko-slovenskú (aj keď v slovenskom kontexte sa mu doposiaľ nevenovala výraznejšia pozornosť – z ostatných rokov by som upozornil vari na príspevky jeho žiaka Pavla Winczera v *Slovak Review* 1/2002 či *Slavia* 4/2005) a poľskú literárnu vedu od tridsiatych až do konca sedemdesiatych rokov 20-storočia. Túto „informačnú medzeru“ sa rozhodli zaplniť exponenti brnenskej Slavistickej spoločnosti Franka Wollmana, ktorí v spolupráci s Ústavom slavistiky Filozofickej fakulty Masarykovej Univerzity v Brne vydali zborník príspevkov pod názvom **Karel Krejčí a európske myslenie**. Jeho editori – slavisti Ivo Pospíšil a Miloš Zelenka – pred-

stavujú čitateľom Krejčího ako moderného mysliteľa 20. storočia, ako priekopníka slavistiky a najmä ako literárneho teoretika a filozofa. Prispeli doň osobnosti českej (I. Pospíšil, M. Zelenka, D. Kšicová, J. Kudrnáč, J. Zouhar...), slovenskej (A. Zelenková, P. Winczer) a poľskej (K. Kardyni-Pelikánová, polonista L. Štěpán) literárnej vedy a filozofie, čím dosiahli (spolu s príspevkom česko-francúzskej slavistiky Hany Voisine-Jechovej) európsky rozmer aj z autorského hľadiska. Navyše, zborník ponúka práce jednotlivých autorov v troch stredoeurópskych jazykoch – v češtine, slovenčine a poľštine.

I keď názov zborníka zdanlivo evokuje a predpokladá väčší záber na Krejčího európsku ideu, jeho „európskosť“ je často prítomná najmä v pozadí jeho myšlienok – z hľadiska porovnávacieho, metodického či metodologického. Výraznejšie je v zborníku európska myšlienka prítomná vo všeobecnejšie filozoficky ladenom príspevku Čechy a Európa od Jana Zouhara a v príspevku Jiřího Kudrnáča, ktorý rozoberá Krejčího literárno-historické a monografické dielo Česká literatúra a kultúrne prúdy európske, vydané ešte v čase normalizácie. Toto dielo, výrazne sa približujúce k esejistike, sa zameriava najmä na českú literatúru od klasicizmu po romantizmus, ponúka hierarchizáciu smerov na prelome storočí (romantizmu, novoromantizmu, secesie...)

Známy literárny teoretik, už spomínaný Ivo Pospíšil približuje autorov život a dielo, zdôrazňuje najmä Krejčího sociologické poňatie literatúry a prepojenie sociológie a porovnávacej literárnej vedy, ktoré umožňujú presah k interdisciplinárnosti. Pripomína tiež zborník Slované štúdie z roku 1979, do ktorého Krejčí prispel úvahou o úlohe tzv. fyziológie v literatúre. Dodajme, že Pospíšil funkčne a na základe analýzy rozoberá Krejčího fyziológiu ako základnú zložku určitých typov románov, najmä z ruskej literatúry. Sociologický aspekt je prítomný aj v príspevku Miloša Zelenku. Josef Vlášek zase pripomína cestu autorovho príklonu k neopozitivismu. Danuše Kšicová si všima genologický a komparatívny aspekt autora a približuje čitateľom Krejčího dielo Heroikomika v básnictve Slovanov – zdôrazňuje i nečakané súvislosti, ako je napríklad komparácia Puškina s Byronom a podobne.

Výrazná časť zborníka je venovaná polonistike – za pozornosť stojí najmä práca Ludvíka Štěpána, ktorý sa zameriava na Krejčího vzťah k autorom poľskej moderny Reymonta a Żeromského, najmä z genologického pohľadu a z hľadiska typológie a kompozície poľskej pozitivistckej prózy a poľskej moderny. Česko-francúzska polonistka Hana Voisine-Jechová ponúka komparatívnu prácu o Mickiewiczovi a Máchovi. V tejto súvislosti odporúčam i príspevok k dejinám českej polonistiky od Slovenky Anny Zelenkovej, ktorá dokladá osobnosť a vedátorstvo Krejčího na základe konkrétnych historických dokumentov (napríklad publikovaná správa o jeho habilitačnom konaní a pod.), čo výrazne obohacuje zborník aj z historického a bibliografického pohľadu. Ku Krejčího univerzitnému účinkovaniu sa vracia v autentických spomienkach jeho bývalý študent, dnes emeritný profesor Viedenskej Univerzity Pavol Winczer.

Editori naplnili to, čo si predsavzali – vydať zborník, ktorého charakter bude viacodborový, s vedomím súvislostí a ktorý ponúkne témy, „ale i presahy, ktoré miera k dnešku inšpiratívne i varovne, v zmysle nezbytnosti kontextuality ako záruky proti jednostranostiam, izolacionizmu a novodobému diletanstvu, ahistorizmu a ignoranstvu“. Stodvadsaťstranový zborník je cenným teoretickým vkladom do otázok literárnej vedy a zaujímavý i z hľadiska predstavenia myšlienok Karla Krejčího v (stredo)európskom kontexte. Rozhodne ho odporúčam ako lektúru pre všetkých záujemcov o literatúru, literárnu vedu, slavistiku a filozofiu.

*Ivan Šuša*